

**ỦY BAN NHÂN DÂN TỈNH VĨNH LONG
SỞ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH**

**BÁO CÁO TÓM TẮT
KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI KHOA HỌC CẤP CƠ SỞ**

**ĐỀ TÀI
NGHIÊN CỨU PHƯƠNG TIỆN GIAO THÔNG ĐƯỜNG THỦY
GHE TAM BẢN, XUÔNG TRUYỀN THỐNG ĐỂ BẢO TỒN VÀ
PHÁT HUY GIÁ TRỊ TRONG HOẠT ĐỘNG THỂ THAO,
DU LỊCH TỈNH VĨNH LONG**

**Chủ nhiệm đề tài:
Ths.Nguyễn Xuân Hoanh**

Vĩnh Long, ngày 29 tháng 12 năm 2023

ỦY BAN NHÂN DÂN TỈNH VĨNH LONG
SỞ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH

BÁO CÁO TÓM TẮT
KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI KHOA HỌC CẤP CƠ SỞ

ĐỀ TÀI
NGHIÊN CỨU PHƯƠNG TIỆN GIAO THÔNG ĐƯỜNG THỦY
GHE TAM BẢN, XUỒNG TRUYỀN THỐNG ĐỂ BẢO TỒN VÀ
PHÁT HUY GIÁ TRỊ TRONG HOẠT ĐỘNG THỂ THAO,
DU LỊCH TỈNH VĨNH LONG

- **Chủ nhiệm đề tài:** Ths. Nguyễn Xuân Hoanh

- **Tham gia thực hiện:**

1. Ths. Nguyễn Huỳnh Vũ Khoa	5. Ths. Nguyễn Chí Tài
2. CN. Nguyễn Văn Quốc Chiến	6. Ths. Nguyễn Minh Triết
3. CN. Phạm Hùng Cường	7. Ths. Nguyễn Thị Kim Hường
4. Ths. Dương Thị Minh Hạnh	8. CN. Võ Thị Ngọc Suyên

CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI

Nguyễn Xuân Hoanh

CƠ QUAN CHỦ TRÌ

Xác nhận đã hoàn thiện
sau khi nghiệm thu chính thức

Phan Văn Giàu

Vĩnh Long, ngày 29 tháng 12 năm 2023

I. Tên đề tài

Nghiên cứu phương tiện giao thông đường thủy: Ghe tam bản, xuồng truyền thống để bảo tồn và phát huy giá trị trong hoạt động thể thao, du lịch tỉnh Vĩnh Long

II. Nhóm thực hiện

1. Ths. Nguyễn Xuân Hoanh
2. Ths. Nguyễn Huỳnh Vũ Khoa
3. CN. Võ Thị Ngọc Suyên
4. CN. Nguyễn Văn Quốc Chiến
5. CN. Phạm Hùng Cường
6. Ths. Dương Thị Minh Hạnh
7. Ths. Nguyễn Chí Tài
8. Ths. Nguyễn Minh Triết
9. Ths. Nguyễn Thị Kim Hường

III. Kết quả nghiên cứu

1. Bố cục đề tài

Bên cạnh phần mở đầu, phần kết luận, các tài liệu tham khảo và phần phụ lục, nội dung chính của đề tài gồm 3 nội dung: Nội dung 1: Tổng quan về phương tiện giao thông đường thủy trên địa bàn tỉnh Vĩnh Long; Nội dung 2: Các giá trị của ghe tam bản, xuồng truyền thống trong đời sống người dân Vĩnh Long; Nội dung 3: Bảo tồn và phát huy giá trị di sản ghe tam bản, xuồng truyền thống tỉnh Vĩnh Long

2. Lý do chọn đề tài và tính cấp thiết của đề tài

Theo xu hướng phát triển của xã hội, hệ thống giao thông đường bộ, đường hàng không được hình thành và phát triển dần thay thế các phương tiện giao thông đường thủy đặc biệt là ở những địa phương có nhiều sông rạch như Vĩnh Long. Tất nhiên, với ưu thế riêng, các loại xuồng, ghe di chuyển trên sông nước ở vùng đất này vẫn còn tồn tại tạo nên nét đặc trưng trong văn hóa truyền thống của người dân Vĩnh Long. Tuy nhiên, hiện nay việc sử dụng ghe, xuồng không còn phổ biến, đi kèm với đó là sự tác động của đời sống xã hội hiện đại ít nhiều ảnh hưởng đến vai trò, giá trị của xuồng, ghe tam bản truyền thống. Vì vậy, việc nghiên cứu để bảo tồn, phát huy các giá trị lịch sử - văn hóa của xuồng truyền thống, ghe tam bản ở vùng đất này là vấn đề cấp thiết trong xã hội hiện đại ngày nay.

3. Lịch sử nghiên cứu

Qua quá trình nghiên cứu, chúng tôi đã tìm thấy một số công trình nghiên cứu khoa học, tài liệu liên quan đến đề tài như sau:

- “Nhật ký của một chuyến du hành ở Đàng trong (1749 – 1750)” của Pierre Poivre (thương nhân người Pháp).

- Phủ biên tạp lục của Lê Quý Đôn

- Sách Gia Định thành thông chí (1820) của Trịnh Hoài Đức

- Nghiên cứu về phương tiện giao thông đường thủy của tỉnh Vĩnh Long, có những công trình như: Vĩnh Long Xưa và Nay (Huỳnh Minh), Tìm hiểu văn hóa Vĩnh Long (Ban Tuyên giáo Tỉnh ủy – 2000), Địa chí Vĩnh Long (Tỉnh ủy, Ủy ban nhân dân tỉnh Vĩnh Long – 2017), Các loại hình ghe xuồng ở Nam bộ (Nguyễn Thanh Lợi, Trường CDSP TPHCM) ...

Nhìn chung các công trình nghiên cứu về các loại phương tiện giao thông thủy ở Vĩnh Long ở các mức độ khác nhau nhưng chưa có công trình chuyên biệt và cũng chưa đề cập đến vấn đề bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa trong hiện tại và tương lai. Vì thế, rất cần có một công trình nghiên cứu khoa học để đáp ứng yêu cầu cho trước mắt cũng như lâu dài về vấn đề này.

4. Mục tiêu nghiên cứu

- Nghiên cứu, tìm hiểu lịch sử ra đời, quá trình phát triển của xuồng, ghe tam bản ở Vĩnh Long.

- Phân tích, đánh giá vai trò, tầm quan trọng, các giá trị của ghe, xuồng trong đời sống người dân Vĩnh Long.

- Đề xuất giải pháp khả thi để bảo tồn, phát huy giá trị xuồng, ghe tam bản của Vĩnh Long trong các hoạt động thi đấu thể thao và phát triển sản phẩm du lịch đặc thù của tỉnh nhà.

5. Nội dung nghiên cứu

Nghiên cứu phương tiện giao thông đường thủy: ghe tam bản, xuồng truyền thống để bảo tồn và phát huy giá trị trong hoạt động thể thao, du lịch tỉnh Vĩnh Long.

6. Ý nghĩa khoa học

Nghiên cứu phương tiện giao thông đường thủy: ghe tam bản, xuồng truyền thống để bảo tồn và phát huy giá trị trong hoạt động thể thao, du lịch tỉnh Vĩnh Long là đề tài khoa học, được nghiên cứu từ khi định hình đơn vị hành chính đầu tiên của tỉnh là Long Hồ dinh đến Vĩnh Long ngày nay, cho đến những giá trị văn hóa của xuồng, ghe tam bản truyền thống mang lại cho đời sống của nhân dân tỉnh Vĩnh Long từ trước đến nay.

Đề tài sẽ góp phần cung cấp thông tin chính xác, khoa học về đối tượng, phạm vi, mục đích, ý nghĩa của việc sử dụng xuồng, ghe tam bản truyền thống và các thông tin khác có liên quan đến xuồng, ghe tam bản truyền thống trong suốt chiều dài lịch sử hình thành vùng đất Long Hồ dinh đến quá trình đấu tranh chống giặc ngoại xâm và xây dựng tỉnh nhà phát triển như hôm nay.

7. Ý nghĩa thực tiễn

Thông qua đề tài sẽ lý giải phần nào giá trị của xuồng, ghe tam bản đóng vai trò quan trọng đối với địa thế của tỉnh và đời sống của người dân nơi đây. Từ đó, giúp cho các nhà khoa học, nhà nghiên cứu và những người hoạt động trên lĩnh vực văn hóa, di sản văn hóa có cái nhìn thấu đáo, xác đáng hơn đối với vai trò, tầm quan trọng, giá trị lịch sử, giá trị văn hóa của xuồng, ghe tam bản truyền thống ở tỉnh Vĩnh Long.

Đồng thời, đề tài này cũng có thể làm tài liệu tham khảo cho các em học sinh, sinh viên, người dân, nhà nghiên cứu, nhà khoa học và công chức, viên chức công tác trên lĩnh vực văn hóa muốn tìm hiểu nghiên cứu về các loại hình ghe, xuồng truyền thống của tỉnh hoặc trong khu vực đồng bằng sông Cửu Long.

8. Phương pháp nghiên cứu của đề tài

- Phương pháp điền dã.
- Phỏng vấn sâu.
- Nghiên cứu thư tịch.
- Phương pháp luận.
- Phương pháp khác.

9. Nội dung

NỘI DUNG I

TỔNG QUAN VỀ PHƯƠNG TIỆN GIAO THÔNG ĐƯỜNG THỦY TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH VĨNH LONG

Trong nội dung này thể hiện các nội dung về yếu tố lịch sử, địa lý của tỉnh Vĩnh Long từ quá trình mở cõi, định cư, vị trí địa lý có sông ngòi bao quanh, chằng chịt hình thành các phương tiện đi lại phù hợp địa hình sông nước đó chính là ghe xuồng.

Giới thiệu một số loại phương tiện giao thông đường thủy ở Vĩnh Long qua từng thời kỳ, từ thời khai hoang mở cõi đến kháng chiến chống thực dân Pháp, đế quốc Mỹ xâm lược và sự phát triển của phương tiện giao thông đường thủy ở Vĩnh Long trong giai đoạn hiện nay.

NỘI DUNG II

CÁC GIÁ TRỊ CỦA GHE TAM BẢN, XUỒNG TRUYỀN THỐNG TRONG ĐỜI SỐNG NGƯỜI DÂN VĨNH LONG

Nội dung này nghiên cứu về vai trò của ghe tam bản, xuồng truyền thống trong đời sống người dân Vĩnh Long, các giá trị văn hóa, kinh tế, xã hội và các yếu tố văn hóa gắn với phương tiện giao thông đường thủy.

Về vai trò: Trong đời sống sinh hoạt ghe xuồng giữ vai trò là phương tiện đi lại cơ bản và chủ yếu trong sinh hoạt của người dân từ khi khai hoang vùng đất mới. Ngoài ra, ghe, xuồng là tài sản quý giá, là công cụ mưu sinh và là nơi cư trú của nhiều thế hệ. Trong hoạt động sản xuất, giao thương vận tải, ghe, xuồng với vai trò là một loại hàng hóa. Ghe, xuồng ngoài vai trò là phương tiện vận chuyển hàng hóa, bản thân cũng là một loại hàng hóa. Ngành nghề này sớm

được chuyên môn hóa và phát triển đã giải quyết được một số yêu cầu do xã hội đặt ra.

Ngày nay, vai trò lịch sử của ghe xuồng có phần giảm đi trong hoạt động đi lại, vận chuyển hàng hóa, giao thương,... Tuy nhiên, để bảo tồn và giữ gìn những nét văn hóa đặc trưng của ghe, xuồng, tại các khu, điểm du lịch, người ta sử dụng các phương tiện này để chuyên chở khách du lịch len lỏi vào hệ thống kênh, rạch tham quan vườn cây ăn trái, điều này tạo sự trải nghiệm và hứng thú cho du khách. Như vậy, với vai trò mới, ghe xuồng sẽ luôn tồn tại song hành với sự phát triển ngành du lịch mang đặc trưng sông nước, miệt vườn của tỉnh Vĩnh Long cũng như một số địa phương tương đồng về địa hình trong khu vực đồng bằng sông Cửu Long.

Những giá trị to lớn của ghe, xuồng đối với đời sống kinh tế của người dân Vĩnh Long nói riêng và khu vực Tây Nam bộ nói chung. Hình ảnh ghe, xuồng không những gắn bó, có vai trò, giá trị to lớn đối với người dân Vĩnh Long trong đời sống vật chất, mà còn ảnh hưởng, đi sâu, gắn liền với đời sống tinh thần thường nhật của nhân dân.

Các yếu tố văn hóa gắn với phương tiện giao thông đường thủy: + *Tín ngưỡng dân gian*: Một khía cạnh văn hóa liên quan đến ghe xuồng đó là tín ngưỡng xung quanh loại phương tiện giao thông thủy đặc biệt này. Người đóng ghe thì có lễ cúng ghim lô, cúng khai nhãn, cúng hạ thủy, đại khái cầu cho mọi việc được hanh thông; + *Văn hóa văn nghệ*: Ghe xuồng là đại biểu xứng đáng nhất của không gian “văn minh sông nước miệt vườn” (chữ dùng của nhà Nam Bộ học Sơn Nam). Trong kí ức dân già, nếu như mái đình, cây đa, bến nước là biểu tượng trung tâm của làng quê vùng đồng bằng Bắc Bộ, thì ghe xuồng là biểu tượng trung tâm của nền văn hóa sông nước Tây Nam Bộ nói chung và văn hóa miệt vườn sông nước Vĩnh Long nói riêng.

NỘI DUNG 3

BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI SẢN GHE TAM BẢN, XUỒNG TRUYỀN THỐNG TỈNH VĨNH LONG

Trong nội dung này, tập trung vào những giải pháp, đề xuất bảo tồn và phát huy giá trị di sản ghe xuồng truyền thống trong các lĩnh vực thể thao và du lịch phù hợp đặc điểm tình hình của địa phương.

- Đề xuất giải pháp khả thi để bảo tồn, phát huy hiệu quả giá trị của loại phương tiện ghe tam bản, xuồng truyền thống trong hoạt động văn hóa: Cần có giải pháp bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa của ghe xuồng thông qua việc đầu tư các công trình các công trình nghiên cứu khoa học; thành lập bảo tàng ghe xuồng Việt Nam; giới thiệu di sản ghe xuồng trên các phương tiện truyền thông trong và ngoài nước.

- Đề xuất giải pháp khả thi để bảo tồn, phát huy hiệu quả giá trị của loại phương tiện ghe tam bản, xuồng truyền thống trong hoạt động thể thao: Phát triển hoạt động Đua Ghe trên sông Cổ Chiên tỉnh Vĩnh Long; xây dựng Đề án

nhằm khôi phục tổ chức hoạt động Đua Ghe nói chung và trong đó có Ghe Tam bản nói riêng trên sông Cổ Chiên tỉnh Vĩnh Long.

- Đề xuất giải pháp khả thi để bảo tồn, phát huy hiệu quả giá trị của loại phương tiện ghe tam bản, xuồng truyền thống trong hoạt động du lịch: đầu tư khai thác du lịch từ làng nghề đóng xuồng ghe tỉnh Vĩnh Long

KẾT LUẬN

Trong phạm vi nghiên cứu của đề tài, cho thấy xuồng truyền thống và ghe tam bản ở Vĩnh Long qua hơn 300 năm đã góp phần quan trọng về kinh tế, văn hoá, quốc phòng an ninh của địa phương. Có thể nói, ghe tam bản, xuồng truyền thống xuất hiện, đóng góp trong mọi mặt đời sống dân cư.

Có thể nói, phương tiện giao thông đường thủy trở thành văn hoá, định hình phong cách của người dân Vĩnh Long. Ghe xuồng đã đi vào văn thơ nhạc họa, thành tài sản tinh thần không thể thiếu của cộng đồng dân cư. Thời kỳ chiến tranh, ghe xuồng cũng được quân và dân Vĩnh Long sử dụng để trang bị làm phương tiện chiến đấu với ngoại xâm giành độc lập cho dân tộc.

Để phát huy giá trị của ghe tam bản, xuồng truyền thống thì việc nghiên cứu, tổ chức các giải thi đấu thể thao liên quan đến ghe tam bản, xuồng truyền thống là hết sức cần thiết, đáp ứng nhu cầu bảo tồn giá trị văn hoá, văn minh của các thế hệ từ khi khai hoang, lập ấp đến nay. Đây đồng thời cũng là thế mạnh, nét độc đáo của địa phương. Từ đặc điểm, thế mạnh này cần tiếp tục phát huy để tạo ra những sản phẩm du lịch đặc thù, thu hút khách du lịch trong và ngoài nước.

Trong phạm vi đề tài nghiên cứu chúng tôi mạnh dạn đưa ra một số đề xuất để cơ quan chức năng tiếp tục nghiên cứu, bảo tồn phát huy giá trị của phương tiện giao thông đường thủy ghe tam bản, xuồng truyền thống trong thời gian trước mắt và định hướng lâu dài, để những giá trị kinh tế, văn hóa, tinh thần đã được kết tinh từ hàng trăm năm qua được bền vững lâu dài trong lịch sử vùng đất và rộng ra là của đồng bằng sông Cửu Long, của cả đất nước Việt Nam ../

